

(המשך מעמוד 15)

פרים הערביים, והסתבר שהיא הזניחה אותם ממש כל השנים.

לערבים בלבד

רהיעדר פעולה תנועתית אמיתית ברחוב היהודי, ובגבור הריי חוק בין הצד היהודי והצד הערבי, היה תלוי הרבה מאוד בפעולת הסיעה בכנסת. מכיוון שמיעארי לא מצא את מקומו שם, היה הכל תלוי למעשה במתי פלד.

מיעארי עם אליסיחה, יו"ר המועצה הלאומית הפלסטינית מדינה של מ"ר

שיתפתי פעולה עם מתי פלד מאז 1974, ובמשך השנים למדתי להעריך אותו מאוד, על מעלותיו וימגרותיו. כמו אצל כולנו, המעלות והימגרות שלו הן שני ענפים של אותו המטבע. מתי פלד הוא אחד האנשים המעטים שהיכרתי בחיי המסוריים. גל לשנות את דעותי בכוחות עצמו, בתהליך מחשבתני עצי מאי. מאידך אין הוא נתון לחי' לזטין לשיכנוע עליידי זולתו. הדבר יוצר לפעמים את הרושם שהוא אדיש לדעות זולתו. חשוב לו מאוד לקלוע בעמדותיו לאמת המרויכת, כפי שהיא נראית לו, מבלי לסטות ממנה ימינה או שמאלה. אף בכלימטר, עד כדי נוקשות, זהו דבר חיובי מאוד, בהשוואה לחוסר-העקרנות של הפוליטיקאי המצוי. אך זה עלול להגיע לקיצוניות שאינה מאפשרת עוד קשר עם הציבור. כל התכונות האלה הגיעו לידי ביטוי מושלם בפעולתו של מתי בכנסת. הוא היה חרוץ מאין כמוהו, שקרן וצניני. הוא התכונן לכל נושא במלוא האחריות. הערכתו תכונה זו. כמו שנהגתי אני, טיפל גם מתי בכנסת בכל הנושאים שעלו, השתתף בכל הריונים והתכונן לכולם בשקידה רבה. בכל הריונים אמר בדיוק מה הוא חשב. אך באותה השעה היה אדיש לגמרי להשמעת הדברים על הציבור. הוא לא טרח להכניס לדבריו סימנים מושכות או מישפטים היוצרים כותרות (אף כי חיים הנגיבי הגניב אותם לפעמים להרעות'לעיתונות). חיש מהר יצא לו שם

יית מהותה של מדינת-ישראל. ראיתי בכך אתגרי אינטלקטואלי: כיצד ליצור תיאוריה היכולה להתקבל כאחת על דעות של פלסטינים לאומיים, ארחי ישראל, ועל דעתם של ישראלים יהודיים. (אתגרים כאלה היו, בשבילי, אחת התכונות החיוביות שבקיום הרשימה המתקדמת. היא יצרה את הצורך בעימות חיובי של פטרוטיזם ישראלי-ולאומיות פלסטינית, וכך הביאה לביורור יסודי של בעיות, שאינו מתנהל בשום מקום אחר כמערכת הפוליטית הישראלית.)

גיבשתי תיאוריה (שאותה הסברתי גם מעל עמודי העולם הזה) שבאה להשלים בין שני חלקי מגילת-העצמאות — זה הקובע כי ישראל היא "מדינה יהודית", וזה המבטיח שיויון לכל האזרחים, בלי הבדל של דת וגזע. **הפיתרון: מבחינה רוחנית והיסטורית, ישראל היא אכן מדינה יהודית, שבאה לבטא את האישיות הלאומית של העם היהודי-הישראלי. ואילו מבחינה חוקתית ומעשית, יש ראל היא מדינה השייכת לכל אזרחיה, כיהודים בערבים.**

המיסמך שהכנתי עבר כמה מהדורי רות. לא קל היה להכריע הערביים לקבלו. הנוסח הסופי, שנערך על-ידי יוסי אמיתי ועוזי שחארה, התקבל על ידי כל התנועה אחרי דחיות של יותר משנה. הוא הציל את הרשימה ברגע המכריע, בדיון בנית-המישפט העליון. כאשר נחתה שוב ושוב הוועידה של הרשימה, שבה היה מיסמך זה אמור להתקבל, איברתי עוד יותר את העניין בפעילותה, שנראתה לי יותר ויותר כחסרת-תוכן וחסרת-סיכוי. לפני שני תיים הפסקתי להשתתף בפגישות החוג היהודי (שכלל למעשה את כל החברים היהודיים של הרשימה, כ-20-30 במיס' פרו), ולפני שנה חרלתי גם להשתתף בישיבות ההנהלה, אף שבאופן רישמי נשאתי עדיין בתואר היו"ר. לא טרקתי דלת, מפני שזה היה משרת רק את האינטרסים של אויביה-השלום, ועלול היה גם לעזור למזימה לפסול את הרשימה. גם לא בעסתי על איש. אגב, איש לא שאל אותי מעולם מדוע הפסקתי להשתתף בישיבות.

להיבחר ולא לשרת

כאשר התקרב המועד של בחירות 1988, כאב ליבי. הייתי בטוח כי הרשימה הולכת לקראת אסון, שיקבור גם את המאמצים הרבים שהשקעתי בה, והעלול להרוס להרבה זמן את הסיכוי להקים בארץ כוח פוליטי יהודי-ערבי משותף. חשתי שמחונכתי לע"ש נסיון אחרון. **עליתי לכנסת ושאלתי את מתי פלד איך הוא רואה את ההיערכות של הרשימה בבחירות. נדהמתי לשמוע מה בפיו.**

מתי אמר לי בגליליילב שהוא לא ישרת בכנסת הבאה, יהיו התוצאות כאן שר יהיו. בגלל הרשימה הפסיק ומנית את הקאריירה האקדמאית שלו (הוא מרצה לספרות ערבית באוניברסיטת תל-אביב), ועתה הגיעה ההזדמנות להיבחר ולהשקיף בה. הוא החליט לבי לוח שנת-שבתון באוניברסיטת הר ווארד, וכבר שר שם בית וקבע מועד להתחלת עבודתו שם, מייד אחרי הבחירות.

בכל זאת נעתר לבקשת החדברים הערביים, שקעמדו על כך שהוא יופיע במקום השני ברישימה בכנסת. על כן הוא יופיע ברישימה כמס' 2, ולמחרת הבחירות הוא יתפטר.

הוא קיווה כי המועמד הבא, הכומר ריאח אבראליעל, איש חד-לשוני והי ריף במיוחד, יוותר על מקומו, וכי במי קום הרביעי יוצב המועמד היהודי הבא. הוא הציע לי מקום זה.

אמרתי לו שרעיון זה אינו נראה לי לגמרי. הצגת מועמדותי, בלי כוונה לשרת, נראית לי כמעשה פסול. לא האמנתי לרגע כי יידי ריאח אבראליעל (המשך בעמוד 18)

על שירו של נפתלי הרץ אימבר

(משואל), שיכור כדוני ונווד עולמי,

כמו רבים. איש אינו תמיד את כל

מילות שירו. אך הוא חונק את הגרון

הלחן של החיקווה שלנו התחיל את דרכו כשיר מולדובאי (חבל מולדובה ברומניה) על עלים ירוקים. באמצע המאה שעברה הותאם השיר למהפכה התיישנית של אותם הימים, ונקרא העונן לה השוורים. שיר נוסטלגי על הימים הטובים שבהם נסעו בעגלות וכביכר-רות. שם, ברומניה במאה שעברה, נשמר עו בראשונה צלילי החיקווה. ההימנון של מדינת-ישראל.

דרכו של מילות השיר היתה ארוכה הרבה יותר. נפתלי הרץ אימבר, יהודי תימנהוני, משרור ואינטלקטואל (ראה מיסנתר), ישב, על-פי עדות אחת, בביתו של ברון יהודי בשם משה ולדברג, בעיירה הררי מנית יאסי, וכתב את הטיטסה הראשונה של השיר, אשר הצטרפה לשירים אחרים שחיבר אימבר. מיבנה השיר הוסיף מעשיר גרמני מסויים, ויש אומרים

רומני שאין אף אורח אחר במדינת-ישראל היוודע את כל מילות השיר החיקווה, אמר אליהו הכהן, בתוכנית-הטלוויזיה מסך איש, עם אהוד מנור. אחר-כך הוא ביקש לראות קטע שבו מגנת התימורת הפילהרמונית הישראלית את החיקווה בכריכת-הסולטן בירושלים, ואני, על הכורסה בבית, נחנקתי מדמעות.

למחרת פגשתי את אליהו הכהן, חור קר ארץ-ישראל וזימרתה, בבית-קפה הכנתי שלוש שאלות שרציתי לשאול אותו בקשר להימנון, אבל כשפגשתי את הכהן ורוצים לדבר על החיקווה, לא צריך לשאול. האיש מספר, ואתה מרגיש שמאחורי כל מישפט שנאמר יש עוד ארבעה מישפטים שלא נאמרו, מי חוסר-זמן.

מזה שנים הוא חוקר את החיקווה, אוסף מידע וחתיכות-נייר ישנות, סיפ

נפתלי הרץ אימבר

נולד ב-1856 בעיר זלוצ'וב בגליציה. כבר מינקותו היה שונה. ילד אינטליגנטי במיוחד, וגם מוזר. היה בן 3 כשנולדה אחותו נחמה. ברגע שהביאו את התינוקת הביתה, סירב לראותה, לדבר אליה או להתייחס אליה. מאז ועד יום מותו לא החליף איתה מילה, ולא ידע אודותיה דבר. למד בחדר ובבית-המדרש, אבל את רוב יומו בילה גם אז במיטה, דבר שלא הפריע לו להיות תלמיד-חכם וחרוג בעיני חבריו.

בגיל 10 כתב את שירו הראשון, "בית תפילתי", ומאז המשיך לכתוב. אחרי מות אביו עזב את עיר-מולדתו והתחיל בנדודיו, אשר הביאוהו גם לארץ-ישראל, שם ליה חלם רבות, ושבה נשאר שש שנים בלבד. במשך חלק מהזמן היה מזכירו של סר לורנס אוליפנט, דיפלומט, עיתונאי ובעל-חזון, וחלק מזמנו הקדיש לכתובת שירים ומאמרים ב"חלוצים" וב"חבצלת", ובעיתון "הצבי" של אליעזר בן-יהודה.

הצליח לרזב עם רבים, ובשנת 1887 עזב את הארץ. נדד באי רופה, באפריקה ובאסיה, ובסוף הגיע לאמריקה, שבה חי במשך 20 שנה כשהוא בודד, חולה, שתיין. ב-1909, בהיותו בן 53, הלך

נפתלי הרץ אימבר לעולמו, כתוצאה ממחלת-כליות. אחרי מותו זכה להלוויה רבת-משתתפים, ואנחנו זכינו בהימנון.

השושפע מעט גם מההימנון הפולני ("עוד לא אברה פולין..."). תוכן השיר, לעומת זאת, היה יהודי מקורי. כל עוד בלבב פנימה / נפש יהודי הומיה / ולפאתי מיורח..."

מכאן, שאישים בשנת 1880 היו קיימות מילות החיקווה במקום אחר, ובאותו הזמן היתה כבר המנגינה, במקום אחר, אבל עברו שנים עד שחוברו שני אלה יחדיו. 1882, ביחד עם סר לורנס אוליפנט, כמזכירו האישי. הוא התיישב בחיפה, אחר-כך בדליית-אליכרמל, ויותר מאוחר, כשהחלו לקום המושבות, היה עובר מאחת לשניה. אימבר, שהיה ידוע כבר כאותם הימים כחובב גדול של הטיפה המרה, הוד מן על-ידי תושבי המושבה לכוסית משקה, ותימורת הכוסית היה מחבר שיר למושבה. כך התחיל לכתוב שיר או בית של שיר בכל מקום שאליו הגיע. כשראה בראשונה את חומת ירוש

י החומר התנלה בארכיון בווינה ונסטר לראכיון הצינון.